

การพัฒนาคู่มือสำหรับผู้ปกครองในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้

Developing a Manual for Parents to Train Self-Help Skills in Dressing for Children with Trainable Intellectual Disability

ญดา ธนาไสย^{1*} และ สมหวัง นิลพันธุ์²

Yada Thanasai^{1*} and Somwhang Nillapun²

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Master of Education in Curriculum and Special Education, Faculty of Education, Khon Kaen University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Assistant Professor Department of Education in Curriculum and Instruction Special Education, Faculty of Education, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาคู่มือสำหรับผู้ปกครองในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ 2) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้คู่มือสำหรับผู้ปกครองในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 5 คน และผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย คือ คู่มือสำหรับผู้ปกครองในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล คือ แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินความคิดเห็นของผู้ปกครองเป็นแบบมาตรประมาณค่าวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) คู่มือสำหรับผู้ปกครองในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง ด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49 2) ความคิดเห็นของผู้ปกครองหลังการใช้คู่มือในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.52 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35

คำสำคัญ: การพัฒนาคู่มือ, ทักษะการช่วยเหลือตนเอง, การแต่งกาย, เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้

* Corresponding author. Mobile: +66 (08) 0752 4828

Email Address: mayuda54@hotmail.com

Abstract

The objective of this research were : 1) to develop the parents' manual for self-help skills training in dressing of children with intellectual disability in trainable level, 2) to study the parents' opinion from using the parents' manual for self-help skills training in dressing of children with intellectual disability in trainable level. The respondent included five experts in Special Education, and three parents of children with intellectual disability. They were selected by purposive sampling. The research instrument for data collection, were the manual of Parents Skills Training for Self-Help in Dressing of Children with Intellectual Disability in trainable level and an Evaluation Form of experts, and the Parents' Opinion Inventory as the Rating Scale. Data were analyzed by calculating the mean, and standard deviation and, the content analysis was performed and concluded in descriptive form.

The research findings found that:

1. The quality of parents' manual for self-help skills training in dressing of children with intellectual disability in trainable level, showed that it was in "High" level. The mean value ($\bar{X}$) was 4.50, the standard deviation (S.D.) was 0.49

2. The parents' opinion from using the parents' manual for self-help skill training in dressing of children with intellectual disability in trainable level, showed that the quality was in "The Highest" level. The mean value ($\bar{X}$) was 4.52, the standard deviation (S.D.) was 0.35

Keywords: Developing a manual, Self-help Skills, Dressing, Children with Trainable Intellectual Disability

บทนำ

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติสิทธิของบุคคลในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายโดยสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติว่าผู้พิการหรือทุพพลภาพซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่ผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษารับขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษโดยรัฐต้องจัดให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงนอกจากนี้ยังระบุในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ไว้ว่าแนวการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการต้องจัดให้รับบริการทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงตามศักยภาพ มีสิทธิ ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงประโยชน์ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ถือว่าเป็น 1 ใน 9 ประเภทความพิการทางการศึกษาที่รัฐต้องจัดให้ได้รับสิทธิและโอกาส ได้รับการศึกษารับขั้นพื้นฐานพิเศษโดยคำนึงสภาพปัญหาจากการศึกษา

ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีข้อจำกัดในการเรียนรู้ที่ช้ากว่าบุคคลปกติและเมื่อความบกพร่องเกิดขึ้นแล้วจะก่อให้เกิดปัญหาโดยเฉพาะในทักษะการช่วยเหลือตนเอง เช่น ทักษะการรับประทานอาหาร ทักษะการแต่งกายและการขับถ่าย เป็นต้น

การช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ครู แพทย์ และนักวิชาชีพเฉพาะด้าน ต่าง ๆ แต่ที่ขาดไม่ได้และมีความสำคัญอย่างยิ่งในการอบรมเลี้ยงดูเด็กคือ บุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย เป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กได้ไม่ว่าจะเป็นในด้านการดำรงชีวิตอยู่ จะมีผลต่อพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างมาก [4] การช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันที่ได้จะต้องเรียนรู้และกระทำด้วยตนเองเพื่อไม่เป็นภาระของผู้อื่น เพราะในชีวิตประจำวันมนุษย์เราต้องสวมใส่เสื้อผ้าเพื่อความสะดวกสบายและความอบอุ่นให้กับร่างกาย ตามหลักปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นการที่จะเรียนรู้ฝึกฝนในด้านการแต่งกายจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

จากการศึกษาผลดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดร้อยเอ็ดที่ผ่านมาพบว่า ผู้ปกครองยังขาดความรู้ ความชำนาญในการฝึกบุตรหลานที่พิการของตนอย่างถูกวิธี ผู้ปกครองมักไม่ให้ความสำคัญในการฝึกทักษะด้วยตนเองที่บ้าน เนื่องจากเห็นความก้าวหน้าได้ช้า บางคนต้องการฝึกที่บ้าน แต่ยังไม่เข้าใจวิธีการฝึก และบางคนอ่านหนังสือไม่ออก จึงทำให้ไม่เข้าใจในวิธีการปฏิบัติ นอกจากนี้ การให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ยังให้บริการอยู่ในวงจำกัดเนื่องจากขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้านในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กอย่างทั่วถึง ผู้ปกครองจะพึ่งพาทางสถานศึกษาหรือครูการศึกษาพิเศษฝ่ายเดียวไม่ได้ ซึ่งเวลาส่วนใหญ่เด็กจะอยู่กับผู้ปกครองมากที่สุด คู่มือสำหรับผู้ปกครองจะมีส่วนช่วยให้ผู้ปกครองมีแนวทางในการฝึกบุตรหลานด้วยตนเองเพื่อเด็กจะได้เกิดพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้ศึกษามองเห็นปัญหาสำคัญในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของปัญหาในการพัฒนาการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาที่ดี ผู้ศึกษาในฐานะเป็นครูการศึกษาพิเศษ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือสำหรับผู้ปกครองในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมุ่งเน้นกิจกรรมการฝึกทักษะด้านการแต่งกายในเรื่องการสวมใส่และถอดเสื้อผ้า ถู ทำ รองเท้า ที่เป็นทักษะการดำเนินชีวิตในกิจวัตรประจำวัน โดยใช้หลักการฝึกจากง่ายไปหายาก ผลการศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้เป็นแนวทางในการฝึกทักษะสำหรับผู้ปกครองและครู เพื่อสร้างโอกาสแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อีกทั้งเป็นการสร้างความร่วมมือของครู พ่อ แม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมทางการศึกษา เพื่อให้เด็กสามารถดูแลตนเองและพึ่งผู้อื่นน้อยที่สุด โดยไม่เป็นภาระแก่ผู้ปกครอง สมาชิกในครอบครัวและสังคมในภายหน้าได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาคุณภาพของคู่มือสำหรับผู้ปกครองในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง ด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองจากการใช้คู่มือสำหรับผู้ปกครองในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้านี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

1.1 ผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

1.2 ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ ที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

2.1 คู่มือสำหรับผู้ปกครองในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือโดยใช้แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5 4 3 2 และ 1

2.3 แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อคู่มือสำหรับผู้ปกครองในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้โดยแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ 5 4 3 2 และ 1

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์คะแนนความเหมาะสมของคู่มือจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และผู้ปกครอง จำนวน 3 คน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบประเมินซึ่งรวบรวมคะแนนทุกประเด็น/ทุกด้านมาพิจารณาและแปลความหมายคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 คุณภาพของคู่มือสำหรับผู้ปกครองในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง ด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคุณภาพของคู่มือด้านการนำไปใช้ อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านรูปแบบ ด้านกิจกรรม และด้านเนื้อหา ตามลำดับและเมื่อพิจารณาโดยดูในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า มีจำนวน 9 ข้อ ที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด คือเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง กิจกรรมฝึกทักษะ กิจกรรมการถอดถุงเท้า กิจกรรมการใส่ถุงเท้า กิจกรรมการสวมกางเกงขาสั้นเอวยืด กิจกรรมการติดกระดุมเสื้อผ่าหน้าที่มีเม็ดกระดุม ขนาดตัวอักษร สี ชัดเจน อ่านง่ายรูปภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติไว้ชัดเจน เข้าใจง่ายและเกณฑ์การวัดและประเมินผล เหมาะสมกับลักษณะความบกพร่องของเด็กและมีจำนวน 10 ข้อ ที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด คือวัตถุประสงค์ของคู่มือกำหนดไว้อย่างชัดเจนคำแนะนำการใช้คู่มือชัดเจน เข้าใจง่าย เนื้อหา มีการจัดลำดับหรือขั้นตอนอย่างเหมาะสม กิจกรรมฝึกทักษะ กิจกรรมการถอดกางเกงขาสั้นเอวยืด กิจกรรมการถอดเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้น กิจกรรมการใส่เสื้อยืดคอกกลมแขนสั้น กิจกรรมการถอดรองเท้าแตะ กิจกรรมการใส่รองเท้าแตะกิจกรรมการปลดกระดุมเสื้อผ่าหน้าที่มีเม็ดกระดุมและรูปเล่มและขนาดพอเหมาะแก่การนำไปใช้

1.2 สรุปความคิดเห็นของผู้ปกครอง จากการใช้คู่มือสำหรับผู้ปกครองในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง ด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อคู่มือ ด้านเนื้อหา และด้านรูปแบบ อยู่ในระดับมีความเหมาะสมในการนำไปใช้มากที่สุดเท่ากัน รองลงมา คือ ด้านการนำไปใช้ และด้านกิจกรรม ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาโดยดูในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า มีจำนวน 12 ข้อ ที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมีความเหมาะสมในการนำไปใช้มากที่สุด คือเนื้อหาชัดเจน เข้าใจง่าย ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย กิจกรรมฝึกทักษะ กิจกรรมการถอดถุงเท้า กิจกรรมการใส่

ถุงเท้า กิจกรรมการถอดกางเกงขาสั้นเอวยืด กิจกรรมการสวมกางเกงขาสั้นเอวยืด กิจกรรมการถอดเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้น กิจกรรมการใส่เสื้อยืดคอกกลมแขนสั้น รูปเล่มภายนอกสวยงามดึงดูดความสนใจ ขนาดตัวอักษรอ่านง่าย รูปภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา และคู่มือมีประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมและเป็นแนวทางในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้และมีจำนวน 7 ข้อ ที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมีความเหมาะสมในการนำไปใช้มากที่สุด คือ คำแนะนำการศึกษาคู่มือชัดเจน เข้าใจง่าย กิจกรรมฝึกทักษะ กิจกรรมการถอดรองเท้าแตะ กิจกรรมการใส่รองเท้าแตะ กิจกรรมการปลดกระดุมเสื้อผ่าหน้าที่มีเม็ดกระดุม กิจกรรมการติดกระดุมเสื้อผ่าหน้าที่มีเม็ดกระดุม ขนาดของรูปเล่มสามารถจับถือได้สะดวก และสามารถนำไปใช้ในการฝึกได้อย่างสะดวก

2. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคู่มือสำหรับผู้ปกครองในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้พบว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคุณภาพของคู่มือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49 และความคิดเห็นของผู้ปกครองจากการใช้คู่มืออยู่ในระดับมีความเหมาะสมในการนำไปใช้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาพบว่า ทั้งผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปกครองมีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง ภาษาที่ใช้เข้าใจง่ายซึ่งอยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ศึกษาได้กำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองมีความเหมาะสมต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยพันธ์ แสนทวีสุข [7] ศึกษาเรื่อง การสร้างคู่มือการสอนปฏิบัติดนตรีสากล ระดับอุดมศึกษา พบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เนื้อหาเหมาะสม คือทั้งภาคทฤษฎีและแบบฝึกหัด การจัดวางเนื้อหาเป็นไปตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายากและมีความต่อเนื่องเชื่อมโยง โดยมีความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องในการเพิ่มทักษะที่ยากขึ้น

2. ด้านกิจกรรมฝึกทักษะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ ซึ่งมีทั้งหมด 10 กิจกรรม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปกครอง มีความคิดเห็นตรงกันต่อการจัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือกิจกรรมการถอด

ถุงเท้า กิจกรรมการใส่ถุงเท้า และกิจกรรมการสวมกางเกงขาสั้นเอวยืด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ศึกษาได้ทำการคัดเลือกกิจกรรมในคู่มือซึ่งเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการดูแลตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้สามารถฝึกปฏิบัติได้ง่าย [5] ได้ทำการสร้างคู่มือให้คำปรึกษาทางโภชนาการสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในชุมชนเขตเมืองโดยมีการจัดอบรมแก่ผู้ศึกษาคู่มือ พบว่า การฝึกอบรมจะสามารถทำให้การปฏิบัติงานจริงมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ด้านรูปแบบพบว่า ทั้งผู้เชี่ยวชาญและผู้ปกครอง มีความคิดเห็นตรงกันในขนาดตัวอักษร สีชัดเจน อ่านง่าย รูปภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหาในการฝึกทักษะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับฝึกได้ ซึ่งอยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด อาจเป็นเพราะ ผู้ศึกษาได้ทำการออกแบบคู่มือให้สวยงาม อ่านง่าย เนื้อหาภาพประกอบเพื่อให้น่าสนใจ [7] จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นโดยส่วนใหญ่มีความเห็นว่า คู่มือมีความสมบูรณ์ในระดับหนึ่ง รูปแบบของคู่มือ ขนาดของคู่มือ รวมทั้งจำนวนหน้ามีความเหมาะสมสะดวกในการนำไปใช้

4. ด้านการนำไปใช้พบว่า ทั้งผู้เชี่ยวชาญและผู้ปกครอง มีความคิดเห็นในการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติไว้ชัดเจน เข้าใจง่ายเกณฑ์การวัดและประเมินผลเหมาะสมกับลักษณะความบกพร่องของเด็ก คู่มือมีประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมและเป็นแนวทางในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ อยู่ในระดับมากที่สุดเหมือนกันซึ่งอาจเป็นเพราะว่าผู้ศึกษาได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลเหมาะสมกับลักษณะความบกพร่องของเด็ก มีวิธีการวัดประเมินผลที่ชัดเจน และในคู่มือมีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติไว้ชัดเจน เข้าใจง่าย เป็นแนวทางในการฝึกทักษะทำให้สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง [1] ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และมาเรียม นิลพันธุ์ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของคู่มือในด้านการนำไปใช้ ควรระบุขั้นตอนวิธีการใช้ให้ชัดเจน มีแผนภูมิ ตาราง ตัวอย่างประกอบให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีข้อมูลเพื่อสามารถใช้และประสานงานต่าง ๆ ได้สะดวกรวดเร็ว และบอกสิทธิประโยชน์ และข้อควรปฏิบัติให้เข้าใจง่าย [7] ปิยพันธ์ แสนทวีสุข ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างคู่มือการสอนปฏิบัติดนตรีสากล ระดับอุดมศึกษา ได้กล่าวว่า ด้านการนำไปใช้ครูผู้ศึกษาคู่มือส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เมื่อศึกษาคู่มือแล้วมีความรู้ความเข้าใจและสามารถเขียนโครงการได้ ทั้งนี้เพราะ

คู่มือได้ระบุขั้นตอนวิธีใช้ชัดเจน มีตัวอย่างประกอบนำไปปฏิบัติได้จริงทำให้สามารถปฏิบัติได้

ทั้งนี้เนื้อหาในคู่มือทั้ง 4 ด้านนี้สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างคู่มือที่ดี ของศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และมาเรียม นิลพันธุ์ [1] ที่กล่าวว่า ลักษณะของคู่มือที่ดีมี 3 ด้าน คือ เนื้อหาในคู่มือตรงกับเรื่องที่จะศึกษา ผู้อ่านนำไปประยุกต์ใช้ได้ มีตัวอย่างประกอบ และปรับปรุงให้ทันสมัยเสมอ ด้านรูปแบบควรใช้อักษรตัวโตเพื่อให้อ่านง่าย มีภาพประกอบเหมาะสม จัดรูปแบบน่าสนใจ ให้ภาษาเข้าใจง่าย เสนอจากเรื่องง่ายไปหายาก ด้านการนำไปใช้ต้องระบุวิธีการชัดเจน มีแผนภูมิตารางประกอบเพื่อเข้าใจง่าย [3] ในการพัฒนาคู่มือนี้ควรจะคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้เป็น คือ ใช้ภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย ใคร่ครวญถึงปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างทะลุปรุโปร่ง เพื่อให้ผู้ใช้คู่มือใช้ได้เป็นอย่างดี ควรออกแบบคู่มือให้สวยงามน่าหยิบอ่าน ควรมีภาพประกอบหรือการ์ตูนประกอบเพื่อให้น่าสนใจ หากเป็นเล่มควรทำปกให้สวยงามและทนทานต่อการใช้เขียนหน้าปกให้เด่นชัด เพื่อง่ายต่อการบ่งชี้ในภายหลัง แม้จะกำหนดหัวข้อไว้ตามองค์ประกอบข้างต้นก็ตาม ผู้ทำคู่มืออาจตัดหรือเพิ่มหัวข้อใดตามความเหมาะสมและ [8] การสร้างคู่มือควรมีการออกแบบปก และรูปเล่ม ให้สวยงามสะดุดตา และดึงดูดใจผู้อ่าน มีเนื้อหาสาระดีควรใช้ประโยคบอกเล่าตรงไปตรงมา เขียนให้อ่านง่าย เข้าใจง่าย ส่วนประกอบอื่น ๆ ที่จำเป็นและมีส่วนทำให้หนังสือน่าอ่านและน่าสนใจ ได้แก่ ขนาดของตัวอักษรต้องมีขนาดใหญ่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ควรมีภาพประกอบตามความจำเป็น เพราะจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจ และจดจำได้ดีกว่าการมีแต่ตัวหนังสือ และจำเป็นต้องมีพื้นที่ว่างไว้ เพื่อให้ผู้อ่านได้หยุดพักสายตาบ้างเป็นระยะ ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ ประกอบด้วย การวางแผนร่างคู่มือ การเตรียมข้อมูลในการสร้างคู่มือ ทั้งนี้เนื่องจากคู่มือเป็นเครื่องมือที่มีการสร้างอย่างเป็นขั้นตอนและมีการทดสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง เพื่อให้คู่มือมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองยังขาดความรู้ในการฝึกทักษะกิจกรรมการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ในบางกิจกรรม ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และแนะนำให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในคู่มือและสามารถฝึกปฏิบัติได้จริง ควรศึกษาและทำความเข้าใจ

ขั้นตอนการฝึกทักษะอย่างจริงจัง โดยการให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด และเพิ่มระยะเวลาให้ผู้ปกครองได้ศึกษาคู่มือให้มากขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญยังมีความคิดเห็นว่าวัตถุประสงค์ของคู่มือยังไม่ชัดเจน และขนาดของรูปเล่มไม่พอเหมาะแก่การนำไปใช้ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องควรกำหนดวัตถุประสงค์ของคู่มือให้ชัดเจน ควรปรับปรุงเนื้อหาของคู่มือให้กระชับ ไม่ควรมีเนื้อหาเชิงวิชาการมากเกินไป เนื่องจากใช้ฝึกเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาศาสนาความสามารถของผู้ปกครองหลังการใช้คู่มือในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้

2.2 ควรมีการศึกษาศาสนาความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกาย

2.3 ควรมีการศึกษาศาสนาการพัฒนาคู่มือสำหรับผู้ปกครองต่อไป ในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านต่าง ๆ โดยพิจารณาให้ครบทุกด้าน ทุกประเภทความพิการ ซึ่งแต่ละด้านแต่ละประเภทความพิการจะมีวิธีการฝึกที่แตกต่างกัน โดยใช้กระบวนการพัฒนาคู่มือเช่นเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- [1] Jongwutiwes K. and Nillapun M. Study and prepared an operation manual for Local volunteers to maintenance of cultural heritage. Silpakorn University; 1999.
- [2] Kojhiran P. A study on parents' ability in providing movement rehabilitation for children with cerebral palsy and mental retardation using motor rehabilitation program. Master thesis, M. Ed. (Special Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University; 2010. (in Thai).
- [3] Kuanhawet B. Educational Innovation. Bangkok: CharenwittayaPrinting House; 1987.
- [4] Kummooon S. Self Help Dressing Skills of Mentally Retarded Young Children Through Self Help Dressing Skills – Activity Packages. Master Thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University; 2011. (in Thai).
- [5] Lophatananon A. Development of Nutrition Counseling: Guidelines For Health Workers in Urban Area. Master of Science (Public Health) Major in Nutrition. Faculty of Graduate Studies Mahidol University; 1992. (in Thai).
- [6] Ministry of Education. National Education Act B.E.1999 and Amendments (Second National Education Act.) B.E; 2002.
- [7] Saentaveesuk P. A construction of a teaching manual for occidental music practice at the higher education level. Mahasarakham University;1997. (in Thai).
- [8] Yuangthong S. The Development of a nature trail guide book in Salaengpantha Village for the lower secondary students. Master.Education (Environmental Education).Faculty of Graduate Studies Mahidol University; 1999. (in Thai).